

BIBEL

EN TIDNING FRÅN SVENSKA BIBELSÄLLSKAPET • NR 2/2021

A smiling woman with dark skin and braided hair, wearing a purple dress with yellow and green geometric patterns on the sleeves and chest, holds a black Bible. The Bible's cover has the text 'Kirootyeet nyēē Lēēl' and 'āk Tuumwōōk' in white. The background is a blurred outdoor gathering with people and green plastic chairs.

*Bibeln på 66
nya språk 2020*
– UPPDRAGET FORTGÅR

1,5 miljarder människor har fortfarande inte hela Bibeln på sitt eget språk. Läs om hur översättningsarbetet går vidare. / sid 5–11

Bibeltörst motiverar översättarna i Belarus. / sid 6

Nytt bibelfynd hittat i Skräckens grotta i Nahal Hever. / sid 12

”Även om man inte har samiskan som modersmål så har det en stor betydelse att få en bekräftelse att ”vi är också välkomna här, vi hör hemma här.”
Sofia Strinnholm / sid 4

Apropå bibelfynd

Pilotöversättning i ny publikation

Nu publicerar Bibelsällskapet förlag tre helt nyöversatta bibelböcker: Markusevangeliet, Filipperbrevet och Första Johannesbrevet. Detta är en pilotöversättning, som utgör en viktig del i arbetet med översättningen av hela Nya testamentet till 2026.

Till översättningen finns också en studiehandledning. Vi ser gärna att enskilda och grupper läser och ger respons på Pilotöversättningen. Gärna till följande adress: nt2026@bibeln.se

KNT förläggs hos Bibelsällskapet

I slutet av 2020 fick Svenska Bibelsällskapet ett erbjudande från bokförlaget Verbum att överta ansvaret för Kommentarer till Nya testamentet, KNT, som startades av EFS-förlaget i samband med att NT 81 kom ut. I mars beslutade Bibelsällskapets styrelse att acceptera erbjudandet.

Kommentarserien förläggs därmed av Bibelsällskapets förlags underavdelning: Bibellakademiförlaget. Arbetet samordnas av en extern redaktion, under ledning av Lars Olov Eriksson, docent i GT:s exegetik. Fem exegeter arbetar nu med att färdigställa de åtta återstående volymerna.

Generalsekreterare Anders Göranson ser en stor vinst med att Bibelsällskapet tar in KNT under sina vingar:

– Det passar mycket bra att få slutföra KNT och samtidigt arbeta med en ny översättning av NT till år 2026, menar han.

Bevingade ord ur Bibeln

”Fara fram som ett jehu”

Swish – så kommer tidningen!

Även du som ger en bibelgåva via Swish får tidningen BIBEL som en givarbonus. Alla medlemmar och aktiva givare får tidningen för information och fördjupning.

Betydelse: att en person kör fort, är våldsam eller hänsynslös.

Ursprung: Kung Jehu for land och rike runt och drev igenom en utrensning av avgudadyrkare: ”Det måste vara Jehu, Nimshis son – han kör som en vettvilling.” 2 Kung 9:20

Lagom utanför

– bibelöversättning och innanförskap

Men så klart! Så måste det ju vara! Häromdagen fick jag en insikt. Jag insåg varför jag sökt mig till Bibelsällskapet och varför frågan om bibelöversättning blivit så viktig för mig. Detta att människor behöver få tillgång till Bibeln på sitt modersmål.

UNDER SAMMANLAGT SJU och ett halvt år har jag levt och arbetat i Sydafrika. Ett land med elva officiella språk. Det är bara engelska som jag förstår. På några av de andra språken kan jag säga enklare meningar.

HUR MÅNGA GUDSTJÄNSTER jag firat utan att egentligen begripa vad som sägs, det vet jag inte. Och missförstå mig inte. Jag har varit privilegierad. Att bo och arbeta i Sydafrika har varit underbart och självvalt. I de flesta sammanhang har det räckt med engelska.

MEN KÄNSLAN AV att sitta i kyrkan och känna hur de andra dras med i predikan. Men inte jag. Att höra en bibeltext men inte riktigt ha hunnit slå upp i sin egen bibel och veta vad textläsaren säger. Att vara så där lagom utanför. Den har jag upplevt många gånger.

JAG DELAR UPPLEVELSEN med många människor på vår jord. Även i Sverige. Och då har jag ju ändå en svensk bibel som jag kan läsa i när jag vill. Det finns många människor som saknar en bibel på sitt eget hjärtas språk och som kanske aldrig kommer att få det.

DETTA NUMMER AV BIBEL handlar om bibelöversättning. Att ge människor möjlighet att lyssna till Guds ord på ett språk som går rakt in i deras innersta. Tack för att du läser, engagerar dig och bidrar till att fler får den möjligheten. I Sverige och internationellt.

”Känslan av att sitta i kyrkan och känna hur de andra dras med i predikan. Men inte jag.”

Anders Göranzon

Anders Göranzon
Generalsekreterare

BIBEL
SÄLLSKAPET

Svenska Bibelsällskapet arbetar för att Bibeln ska översättas, spridas och användas.

Vi är en del av världens största bibelrörelse som heter United Bible Societies, UBS. Via UBS arbetar vi tillsammans med 150 andra bibelsällskap för att göra världens mest lästa bok ännu mer känd och tillgänglig.

Tidningen BIBEL ges ut av Svenska Bibelsällskapet

Org nr 802000-3292

Ansvarig utgivare:

Anders Göranzon
anders.goranzon@bibeln.se

Redaktör/layoutare:

Sofie Hargemark
sofie.hargemark@bibeln.se

Omslagsbild:

Leah Masaba är tacksam för att NT och Psaltaren har översatts till Kupsapiinyspråket, Uganda. September 2020.
Foto: Bibelsällskapet i Uganda

Tryckeri:

Lenanders, Kalmar, 2021

ISSN 2000-7752

Besöksadress:

Bangårdsgatan 4 A, Uppsala

Postadress:

Box 1235, 751 42 Uppsala

Telefon:

018-18 63 30

Mejl:

info@bibeln.se

Webbplatser:

www.bibelsallskapet.se
www.bibelbutiken.se
www.bibeln.se

Ge en gåva

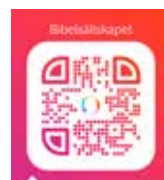
Välkommen att ge en gåva till Bibelsällskapets arbete! Använd något av numren nedan.

Swish 900 62 63

Pg 90 06 26-3

Bg 900-6263

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Konfirmation som stärker identiteten *både andligt och kulturellt*

Vad betyder det för unga samer att få läsa Bibeln på sitt hjärtas språk? Spelar det någon roll om gudstjänsterna i hemförsamlingen har inslag på samiska? Sofia Strinnholm, präst i Östersund, och Kim Rehnman, präst i Vännäs, har båda samiskt ursprung och ett stort hjärta för människorna och kulturen. Här berättar de om glädjeämnen och utmaningar i arbetet.

TEXT: SOFIE HARGEMARK FOTO: PETTER FRISELL/MEDIAFIX

BÅDE SOFIA OCH KIM arbetar med konfirmationsläger för samer. Anledningen är inte bara den samiska bakgrunden – det är faktiskt personligare än så. Kim berättar om hur generationerna före henne förkastade det samiska språket:

– Min släkt är en av de släkter som har förlorat språket. Min farfar uppfostrade min pappa att inte tala samiska, för det var fult och något man skämdes över. För mig är det en sorg att vi förlorade språket på grund av majoritetssamhällets förtryck.

Sofia delar en liknande historia. Hennes farmor tog avstånd från det samiska för att det var fult och för att hon ville "försvenskas". I sitt arbete får Sofia hitta tillbaka till och upprätta sina rötter.

ARVET SOM KIM och Sofia känner av har satt spår även hos dagens unga. Många barn och ungdomar väljer att inte tala samiska i vissa sammanhang.

– Eftersom det samiska har varit marginaliserat under så lång tid så har utvecklingen blivit så. Man är tvåspråkig, men talar olika språk i olika sammanhang.

Detta är något som de jobbar hårt för att motverka under konfirmationslägret.

– Vi uppmuntrar ungdomarna att prata samiska med varandra och att njuta av språkbadet som det blir av att få höra andra. Just för att stärka: man får lov att prata samiska.

Konfirmationslägret har hela Sápmi som upptagningsområde, med deltagare från både Sverige och Norge. Konfirmationsundervisningen är i huvudfokus, men lägret är även inriktat på den samiska kulturen.

Det finns tre officiella samiska varieteter i Sverige: nordsamiska, sydsamiska och lulesamiska. Dessutom finns flera mindre varieteter som exempelvis umesamiska och

pitesamiska. Dessa fem varieteter talas och uppmärksammas under konfirmationslägret. Till exempel har de olika dagar då en specifik varietet får vara i centrum. Det gör att alla får höra alla varieteter.

– Och när vi har gudstjänster eller andakter så har vi ett häfte med alla olika varieteters versioner av till exempel *Vår Fader*, välsignelsen och trosbekännelsen, berättar Kim. Då brukar vi säga "Nu ber vi Vår Fader på vårt hjärtas språk", och då får alla be samtidigt. Det brukar vara väldigt fint.

Ett annat sätt att lyfta de olika varieteterna är att varje konfirmand själv får välja vilket språk som förbönen vid handpåläggningen under konfirmationen ska vara på. Men för många av ungdomarna är det ovant att höra samiska i kyrkliga sammanhang, vilket bekymrar Sofia:

– Jag minns särskilt ett samtal i höstas vid ett miniläger för sydsamer. Vid en frukost pratade vi om hur det varit för ungdomarna på gudstjänster i deras hemförsamlingar. Väldigt få av dem hade varit med om textläsningar på sydsamiska, och väldigt få hade erfarenheter av att faktiskt möta det samiska språket i gudstjänst.

Sofia menar att det faktum att det finns texter på samiska betyder mycket, men det betyder ännu mer när de används. Hon ser att det finns efterfrågan bland de samiska ungdomarna att få känna sig stärkta i den samiska identiteten, även i kyrkan.

– Även om man inte har samiskan som modersmål så har det en stor betydelse att få en bekräftelse att "vi är också välkomna här, vi hör hemma här", och det kan även ha en undervisande ef-

fekt så att fler av de samiska ungdomarna får lära sig språket.

Kim håller med:

– Kyrkan ska vara en plats där mångfald finns, och det är jätteviktigt att visa att kyrkan vill ha de här olika språken i kyrkorummet och att språket ska kunna användas i vardagen.

– Det samiska språket ska kunna användas vid viktiga händelser men *också* i det vardagliga och personliga, andliga livet.

NÄR EN NY bibelöversättning lanseras betyder det ofta att människor får höra Guds ord på sitt hjärtas språk för första gången. Översättningen har dessutom betydelse för deras rättigheter, då språket utvecklas och bevaras och identiteten som individer och samhällen stärks. När stora delar av Bibeln kom ut på sydsamiska var det den mest omfattande bok som hade tryckts på varieteten. Men de samiska bibelöversättningarna har även ett annat värde. Kim förklarar:

– Jag tror att det är viktigt att det är just Bibeln och att det är kyrkan som gör de här översättningarna, eftersom kyrkan har en historia av att förtrycka samer. Och samhället över huvud taget har förtryckt det samiska språket.

Arbetet med att översätta Bibeln till minoritetsspråken i Sverige fortgår.

– Målet för alla bibelsällskap är att alla till slut ska kunna läsa Bibeln på sitt språk, berättar Anders Göransson. Men det finns 7 000 kända språk i världen och Bibeln finns endast översatt till 700. Det är en lång väg kvar. Vi arbetar för att de som talar sydsamiska en dag ska få ta emot en helbibel. Så även för lulesamiska och meänkieli.

Se hela samtalet på bibelsallskapet.se.

Sofia Strinnholm och de samiska ungdomarna under konfirmationen i Staare (Östersund) i januari 2021.

Senaste bibelsiffrorna

– Jag har länge, länge önskat att få läsa Bibeln på tiv-språket. Nu kan jag det, säger Loveth Mkarga i norra Nigeria.

Hur många språk finns hela Bibeln översatt till i dag? Hur många människor kan faktiskt läsa Bibeln på sitt modersmål? Här finns svaren i bibelstatistiken från United Bible Societies, UBS.

TEXT: LOTTA RING FOTO: BENJAMIN MORDI

ATT ÖVERSÄTTA BIBELN till ett nytt språk kräver fokus, kunnskap och uthållighet. Dessutom har du ett tungt ansvar att förvalta. Det får inte bli fel eller tokigt när du tolkar grundtexterna på hebreiska och grekiska för att göra dem förstådda av bibelläsaren.

Trots de utmaningar pandemin orsakade under 2020 slutförde bibelsällskap runt om i världen olika bibelöversättningar på 66 språk som talas av 707 miljoner människor. Sex språkgrupper fick hela Bibeln översatt för allra första gången, fem i Afrika och den sjätte i USA. Efter 40 år av intensivt

arbete är nämligen den amerikanska teckenspråksbibeln klar. Det är en milstolpe i särklass vad gäller bibelprojekt för döva.

I DAG FINNS HELA Bibeln tillgänglig på 704 språk som talas av 5,7 miljarder människor. (Mer än 70 procent av dessa översättningar har tillhållits av de 150 bibelsällskapen inom United Bible Societies.)

Ytterligare 825 miljoner människor har Nya testamentet på sitt språk, och 450 miljoner människor har några delar av Bibeln. Ändå har mer än hälften av världens 7 359 språk

ingen bibeldel alls översatt. Sammantaget har 1,5 miljarder människor fortfarande inte hela Bibeln tillgänglig på sitt språk.

– Att mer än en miljard människor ännu inte kan läsa hela Bibeln på sitt eget språk gör bibelöversättning till en akut fråga. Som människa har du hjälp av Bibeln när du ska navigera i livets stormar. Varje färdig bibel gör det möjligt för fler att få tillgång till hoppet och friden i Guds ord, vil-

ket särskilt behövs vid den här globala oron, säger UBS ledare Michael Perreau.

I SVERIGE PÅGÅR flera bibelöversättningsarbeten – till svenska, sydsamiska, lulesamiska och meänkieli. Bibeln på nordsamiska gavs ut 2019.

Under 2021 inbjuder vi alla bibelvänner att stödja behjärtansvärda översättningsprojekt i Belarus, Bangladesh, Zimbabwe och Zambia. Läs mer om dem på de följande sidorna!

Hur många språk är Bibeln översatt till?

Belarus nationalbibliotek lockade 20 000 besökare till en utställning om Bibeln, en finger-visning om att det fanns ett visst bibelintresse i landet.

Belarus

behöver Bibeln

– Bibeln har alltid haft en speciell betydelse i mitt liv, säger Bogdan Koshelev, projektansvarig på bibelsällskapet i Belarus.

Första gången han kom i kontakt med Bibeln var på 1980-talet när han fortfarande var tonåring.

TEXT: LOTTA RING FOTO: BELARUS BS, JANA SHNIPELSON

– PÅ DEN TIDEN dominerade ateismen överallt i Sovjetunionen, och det var omöjligt att köpa biblar någonstans. Min mor köpte en rysk bibel av våra kristna grannar för en stor summa pengar. Hon gav hälften av sin månadslön för den, och då var det ändå med 50 procents rabatt eftersom vi var grannar. Genomsnittspriset för en bibel var ungefär en månadslön för en ingenjör. Sedan dess har vår familjs liv förändrats. Gud har välsignat oss rikligt, och vi fortsätter att känna så. Jag vill att Bibeln ska vara till välsignelse i många fler människors liv, berättar Bogdan när jag undrar hur hans eget bibelengagemang startade.

Bogdan Koshelev tror att Gud är med och öppnar dörrar för bibelarbetet i Belarus.

Nu satsar han och bibelsällskapet i Minsk på en ny översättning av Bibeln på belarusiska. Hur kommer det sig?

– ALLT BÖRJADE 2018 när Bokmuseet på Belarus natio-

nalbibliotek var värd för den internationella utställningen *Belarus och Bibeln*, organiserad av Scott Carroll från USA, en expert på antika manuskript. Utställningen besöktes av cirka tjugo tusen människor. Framgången visade att det fanns ett intresse för Bibeln i vårt sekulära land, säger Bogdan.

Bogdan arbetade på utställningen som volontär och tänkte för första gången på det faktum att det fortfarande inte finns någon bibelöversättning till modern belarusiska. I samband med utställningen föll det sig också så att han fick träffa några av bibelsällskapets nuvarande projektdeltagare, två översättare och en redaktör. – Jag tror att Gud var med och öppnade dörrar där och då, säger Bogdan.

BELARUS LIGGER I Östeuropa. Att flyga mellan Stockholm och huvudstaden Minsk tar cirka 1,5 timmar. Av en befolkning på 9,5 miljoner är ungefär hälften kristna med olika samfundskopplingar. På den andra kanten finns de som inte bryr sig om religion och tro. Enligt opinionsundersökningar är omkring 35 procent av invånarna i Belarus inte religiösa. Arvet från sovjetidens ateism genomsyrar människors förhållningssätt.

I dag är Belarus ett land med politiska motsättningar som vi har kunnat följa via nyhetsrapporter det senaste året. Bibelsällskapet kämpar på sin kant för handlingsfrihet, en ytterst känslig balansgång mellan auktoritära regelverk och förtvivlade motreaktioner.

6

PERSONER ARBETAR NU MED DEN NYA BIBELÖVERSÄTTNINGEN TILL BELARUSISKA.

Hela översättarteamet i Belarus ses digitalt för att tillsammans träna på datorprogrammet Paratext – alla bibelöversättares professionella hjälpmedel. Det tar ett tag att lära sig finesserna och hur man arbetar med samma textdokument utan att ställa till det för någon annan.

– **VI HAR OCKSÅ** många sociala problem i Belarus. Vårt land rankades under många år som etta i världen vad gäller alkoholkonsumtion. År 2016 låg självmordsfrekvensen så högt att Belarus kom på nionde plats på världslistan. Jag tror att om Bibeln fick ha en viktig plats i människors liv skulle bilden vara annorlunda. Efter presidentvalet i augusti förra året ser vi hela tiden hur våldet ökar. Jag tänker att detta även är ett resultat av ett slags andlig okunnighet, för när människor inte känner Guds ord kan de behandla varandra som djur, säger Bogdan.

BOGDANTÄNKER ATT utan Guds ord saknas en grogrund som hjälper en nation att utvecklas.

– Om människor interagerar med Bibeln, särskilt på sitt eget språk, kommer deras liv att förändras till det bättre. Bibeln ger också sann frihet till människor, "Ni skall lära känna sanningen, och sanningen skall göra er fria." (Joh 8:32)

DEN NYA belarusiska översättningen blir den första fullständiga översättningen av Bibeln till belarusiska.

För ungefär 500 år sedan gjordes en bibelöversättning, men inte utifrån grundtexterna på hebreiska och grekiska. Den gjordes 1517 av humanisten Francysk Skaryna, en av de första boktryckarna i Storhertigdömet Litauen, som Belarus och andra stora delar av Östeuropa var en del av.

– På den tiden var vi bland de första europeiska natio-

nerna som hade sin bibel. Men mycket vatten har runnit under broarna sedan dess. Och nu är vi förmodligen den enda nationen i Europa som fortfarande inte har en fullständig översättning av Bibeln till modersmålet från grundtexten, säger Bogdan.

PÅ GRUND AV pandemin har översättarteamet arbetat på distans från varandra via videosamtal och telefon.

– Men efter nyår började vi träffas ansikte mot ansikte igen eftersom vi alla redan har haft covid-19. Nyligen gick ytterligare två personer med i vårt interkonfessionella team, en NT-översättare och en GT-översättare. Nu är vi sex personer – fyra översättare, en exegetisk rådgivare och en redaktör.

Teamet har fortfarande en lång och krokig väg framför sig. De räknar med att kunna

publicera hela Bibeln år 2034.

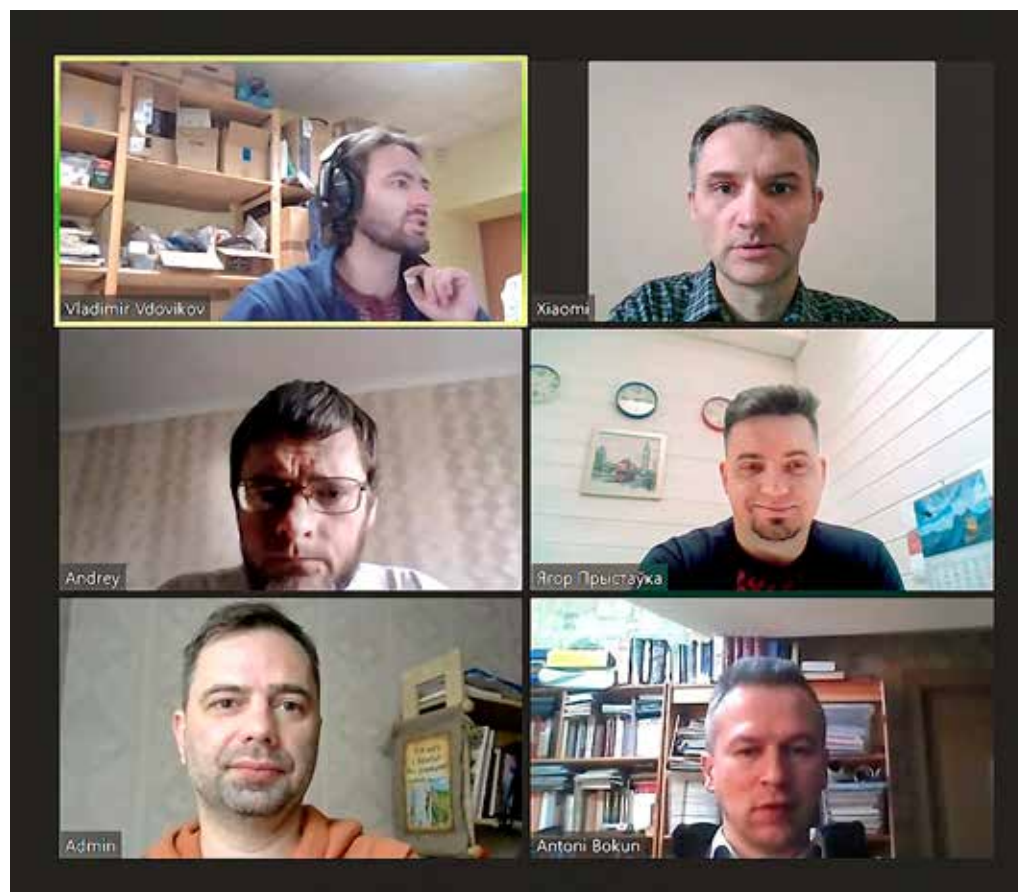
– Men vi planerar att introducera särtryck av den nya översättningen för bibelläsarna varje år, små förupplagor för att få feedback och kommentarer.

KAPITEL FÖR KAPITEL, vers för vers i tretton år till ska de kämpa. Då blir särtrycken ett sätt att hålla engagemanget och förväntan vid liv bland väntande bibelbrukare.

– Självklart gör vi vårt bästa, men våra resurser är ganska

begränsade. Belarus är ett utvecklingsland som för närvarande befinner sig i en allvarlig politisk och ekonomisk kris. Därför kommer vi att vara mycket tacksamma mot alla som kan stödja vårt projekt och därmed bidra till uppdraget att sprida Guds ord i vårt land.

– Som nation har vi väntat på en ny bibelöversättning i fem århundraden! Och vi tror att Gud vill att människor ska höra Guds ord på sitt eget språk, säger Bogdan.

Ett litet bibelsällskap som trots begränsade resurser har hisnande ambitioner i ett muslimskt land – så kan man kort beskriva bibelsällskapet i Bangladesh. Landet är formellt en republik med cirka 165 miljoner invånare. Andelen kristna i befolkningen är strax under en procent.

TEXT: LOTTA RING

FOTO: A RATA, A AKASH, A TAYLOR

Utmanande språkmix

DET OFFICIELLA SPRÅKET i Bangladesh är bengali. Engelska är andraspråk hos medelklass och överklass, men det talas 39 språk i landet, bland annat av Bangladesh 54 minoritetsgrupper. Majoriteten av urfolken lever i Chittagongbergen och ägnar sig åt bergsodling.

Tillgången till el och internet är mycket bristfällig i regionen. Folkgrupperna har sina kulturella särarter, traditioner och kyrkor, men de har inte Bibeln på sina modersmål. Det finns starka önskemål om biblar, och många ber om att få läsa Bibeln på sitt eget språk en dag.

– **VÅRA FÖRHOPNINGAR ÄR** att alla urfolken ska få biblar på sina modersmål, att de ska få ta emot Kristus och Gud i sina liv. Vi på bibelsällskapet skulle kunna ta oss an uppgiften helhjärtat, men vi saknar pengar

just nu, berättar projektansvariga Adlina Rata.

Men har man ambitioner låter man sig inte nedslås. Arbetet med att göra Bibeln tillgänglig pågår. Det är bara att ta det steg för steg. Adlina ger exempel på två av de översättningar som ett par team arbetar hårt med för tillfället

– Den första jag vill nämna är försätgangsöversättningen av Bibeln för tripurafolket. Kok borok tipera kallas deras språk, och det talas av cirka 85 000 personer. Ett evangelium håller på att översättas av en annan organisation, men en helbibel som utgår från kyrkornas och människornas behov blir bibelsällskapets ansvar. Översättningen ska också sparas i det globala digitala bibelbiblioteket (DBL) och kommer att ligga till grund för många framtida produkter som appar, ljudfiler och barnmaterial, säger Adlina.

– En fullständig bibel är nödvändig. Bara Nya testamentet räcker inte, säger Adlina, som tycker att alla måste få tillgång till Bibeln på ett språk de förstår för att det är då man lär känna Gud.

BIBELSÄLLSKAPET KARTLÄGGER alltid behoven av en bibelöversättning, kommunicerar med församlingsledare och samordnar insatserna.

– Sedan ser vi till att ha utbildade översättare och granskare och en konsult från United Bible Societies som hjälper till utöver de engagerade kyrkoledare, pastorer och teologer som är involverade i översättningsarbetet. Publicist, distributörer och medieteam ska också finnas. Planen är att bibeltexterna testas i kyrkorna. De checkas inte av som klara förrän de är accepterade av testpersonerna som representerar de vanliga bibelbrukarna. Parallellt med översättningen kan det bli aktuellt att utveckla alfabetiseringsmaterial och organisera läs- och skrivundervisning tillsammans med de lokala samhällena. Det är en lång process innan en färdig bibelöversättning når läsarna, och vi behöver ekonomiskt stöd för projekten, berättar Adlina.

Eftersom det handlar om flera språk som ska översättas får man räkna med att fortbilda nytillkomna översättare allt eftersom, bland annat så att de kan hantera datorprogrammet Paratext. När man väl kan Paratext underlättas arbetet. Då har

Översättare och stilister har samlats för en genomgång av bibeltexter. Ännu finns chans att rätta, vässa formuleringar och göra ändringar.

HON FORTSÄTTER att berätta om folkgrupperna munda och rautia som talar språket sadri oraon, samma som kuru-kherna som invandrat från Indien. Bibelsällskapet har översatt Nya testamentet på sadri oraon, men Gamla testamentet återstår.

Det talas 39 språk i Bangladesh. Drömmen är att Bibeln ska finnas på samtliga språk.

man tillgång till grundtexterna och andra översättningar samtidigt som man arbetar med sin egen text.

– **NU PÅGÅR** översättningsprojekten för 2021, men vi har planer på att starta tre nya under år 2022 bara vi kan få medel till det. Det handlar om förstagsöversättningar. Be gärna för vårt arbete, för alla medarbetares säkerhet och hälsa och för att människorna i vårt land ska nås och beröras av Gud ord, hälsar Adlina.

Flickan Koloshi i Bangladesh:

”Jag heter Koloshi Tripura och är tretton år. Jag tillhör tripurafolket och bor i Khagrachori. Jag gillar min hemtrakt tack vare de gröna träderna och bergen. Jag går i årskurs sju i en vanlig skola. Mina vänner är tripura-, chakma- och marmafolk och hinduer. Båda mina föräldrar är kristna. De fick höra talas om Kristus genom pastorn i kyrkan som vi går till. Jag gillar söndags-skolans festligheter.

Jag och församlingen använder ”Banglabibeln”, men alla som hör till tripura kan inte förstå bengali. Det finns en indisk bibel för tripura, men med en dialekt som vi i Bangladesh inte förstår. Vi behöver en ny bibel till vårt folk. Jag ber av hela mitt hjärta att vi ska få en bibel som vi förstår.”

I Zimbabwe arbetar Emmanuel Zhuwao med att översätta Bibeln till chikundaspråket.

Tar nya tag

Att en bibelöversättning måste hålla god kvalitet och vara professionellt gjord i sin kontext vittnar översättningsprocessen av Bibeln på språket chikunda om.

TEXT: LOTTA RING FOTO: ANDREA RHODES, TAPIWA MARAIRE

URSPRUNGLIGEN GJORDES EN översättning av Nya testamentet av en välgörare till chikundafolket i norra delen av Zimbabwe, men inför publiceringen godkändes inte översättningen av församlingarna. Den var för inkonsekvent, innehöll andra språkvarianter, var inte formellt granskad och dess stavningsprinciper stämde inte. Därför bad kyrkoledarna bibelsällskapet i Zimbabwe att ta sig an uppdraget i stället och översätta Bibeln i enlighet med United Bible Societies, UBS, fastställda standarder samt se till att en bred representation av chikundatalande involverades i arbetet. Nu finns en grupp på 20 granskare som är engagerade i arbetet utöver kärntruppen på tre översättare.

ÖVERSÄTTARTEAMET RÄKNAR med att ha en fullständig bibel klar 2023. Då får en halv miljon människor som talar chikunda i Zimbabwe, Moçambique och Zambia tillgång till en helbibel på sitt modersmål för första gången. Emmanuel Zhuwao är klippan i teamet. Han ser den kommande Bibeln som den finaste gåva han kan ge sitt folk. På grund av

Emmanuel Zhuwao har fått två nya kollegor som tar vid där de andra slutade. Nu leder han Charles Chapawanya och Moses Kaputi i bibelöversättandet.

sjukdom och andra omständigheter under vintern blev Emmanuel Zhuwao kvar som ensam översättare, men nu har Charles Chapawanya och Moses Kaputi rekryterats. Det är två entusiastiska herrar som Emmanuel blivit mentor för.

– Jag är hedrad över uppdraget att översätta Bibeln till chikunda och också över att få dela mina erfarenheter med mina nya kollegor. Det här projektet är verkligen kärt för mig. En sak som öppnade mina ögon för att vårt slit betyder något var när ljudspelare med inlästa bibeltexter, *Faith*

Fortsättning på nästa sida! →

→ Fortsättning från sid 9.

comes by Hearing-apparater, delades ut i min hemstad Kanyemba. Jag hade fått förmanen att få läsa in Johannesbrevet och Uppenbarelseboken, och vilken glädje jag fick se hos dem som lyssnade till ljudspelarna när de hörde bibelordet på sitt eget språk, berättar Emmanuel och ler stolt.

HAN ÄR ÖVERTYGAD om att Bibeln kan förändra livet för hans folk. Dessutom kommer präster och pastorer att få det lättare att undervisa och predika.

Många frågar Emmanuel när Bibeln ska bli klar och manar honom otåligt att jobba ännu snabbare. Ledighet får han tänka på senare, tycker de. En del av otåligheten grundar helt enkelt på en dysfunktionell bibelvardag.

– I dagsläget använder man utländska biblar från våra grannar på språken shona eller chichewa, eller så läser man Bibeln på engelska. Då blir det svårt att förstå orden ibland, säger Emmanuel.

Dessutom är läs- och skrivkunnigheten låg bland Zimbabwes 160 000 chikundatalande. Det kommer att bli aktuellt med alfabetiseringsinsatser, vilket kommer att gagna människorna och samhället. Emmanuel som sett hur ljudinspelningarna uppskattas hoppas också på Jesusfilmer på chikunda. Han drömmer redan om vilket genomslag de skulle kunna få.

Han har också några konkreta visioner kring hur bibelordet kan påverka människors livshållning.

– Vi förväntar oss mer gott, att våld i hemmen, rån, prostitution och hemskeer överlag minskar, att människorna kom-

mer att visa mer omtanke och omsorg. Vårt folk förstår inte Guds ord tillräckligt tydligt i dag, men när vi är klara med vårt arbete kommer de att kunna förstå Bibelns budskap bättre.

EMMANUEL ÄR MÅN om sitt nya team och ser att de har en känsla av enighet och styrs av laganda och respekt.

– Våra kärnvärden är kärlek, ansvar och helhjärtat engagemang, säger Emmanuel.

De har också en gemensam odling som sköts av alla tre. Den står för en del av översättarnas livsuppehälle – en "bibelträdgård" som ger viktig mat och näring till dem som ska leverera en bibelöversättning.

Priserna på bostäder och mat fluktuerar kraftigt, och för att klara sig behöver man vara kreativ och självförsörjande i den mån det är möjligt.

Andra utmaningar är tillgången till rent dricksvatten och el. Vid strömavbrotten har de nu en generator som ska garantera att de kan fortsätta arbeta. Teamet arbetar i Mvurwi, ett litet jordbrukssamhälle 110 km från Harare.

Pandemin gör att besök av UBS översättningskonsult får vänta, och träffarna med granskarna har tillfälligt lagts på is. När det är möjligt att ses igen kommer de att 8ha mycket text att gå igenom. Men Emmanuel är ändå tacksam.

– Vår bön är en tacksägelse, eftersom vi har två nya översättare som är "hungriga" och ivriga att producera en bra översättning för sitt folk, säger Emmanuel.

Nyanja

– Att läsa Guds ord på vårt eget språk hjälper oss att få en vidare förståelse av Gud, säger översättningsdirektor Gift Nyirenda i Zambia.

– Om budskapet om räddningen är till för hela världen, så som det antyds i Johannes 3:16, "Så älskade Gud världen", då betyder det att Bibeln måste vara tillgänglig för alla, även nyanjatalande, fortsätter han.

TEXT: LOTTA RING

FOTO: NIMA SARRAM, KING JAY

– **VÅRA RESPEKTIVE SPRÅK** är gåvor från Gud. Detta innebär att inget enskilt språk är sämre eller bättre än andra språk. I Apostlagärningarna 2:1–13 ser vi att under pingsten, efter att apostlarna hade fyllts av helig ande, talade de flera olika språk, och folk som kom från olika platser kunde höra och förstå dem. Så vi behöver inte ett främmande språk för att kommunicera med Gud eller för att Gud ska kunna kommunicera med oss. Gud talar till sitt folk på deras eget språk, säger Gift Nyirenda.

BIBELÖVERSÄTTNINGEN TILL nyanja – även kallat chichewa eller chinyanja – påbörjades 2015. Det finns runt två miljoner nyanjatalande i Zambia som väntar på en bibelöversättning de kan kalla sin egen.

Grödorna gror i den viktiga odlingen som ger bibelöversättarna i Zimbabwe mat.

Språket nyanja används bland annat i skolorna i Zambia och är en förenande länk mellan människor som talar andra minoritetsspråk.

förenar

Gift Nyirenda.

Första steget är Nya testamentet. Översättningarna har kommit så långt att de nu kontrolleras och korrigerar texten.

Nyanja är ett språk som har formats av flera andra språk. Under början

av 1800-talet flyttade många människor från lantliga områden i Zambia till städer och gruvområden i hopp om arbete. I stora städer som Lusaka och Kabwe blev nyanja det främsta vardagsspråket, men i centrala Zambia finner man även språken tonga, lozi, soli, och lenje. I östra Zambia talas språken ngonji, nsenga samt tumbuka.

– Så när vi talar om nyanja menar vi ett chwaspråk som spränger gränserna mellan alla tidigare nämnda språk. Nyanja talas i radio och på teve, det lärs ut i skolorna från grundskolan till gymnasiet och även på högskola och universitet, berättar Gift.

DET FINNS NÅGRA tidigare olika bibelöversättningar som används i dag, men dessa fungerar inte optimalt. De mest frekvent förekommande översattes i Malawi av utländska översättare som inte förstod dynamiken i språket eller kulturen på den zambiska sidan särskilt väl. Det här gör att en del människor i stället använder engel-

ska bibelversioner för att de inte förstår en del av orden i de ”inhemska” biblarna.

– Bibeltextern behöver vara lättläst och begriplig. Man ska inte behöva en ordbok för att kunna uttyda budskapet. Under de flesta gudstjänster föredrar prästerna att även läsa Bibeln på engelska för att inte de yngre deltagarna ska känna sig utelämnade. Det är en tydlig fingervisning om att våra unga kämpar med språket i Bibeln, berättar Gift.

Risken för tolkningar som inte stämmer med Bibelns budskap är hög. Gift anser att det utifrån ett kulturellt och kontextuellt perspektiv är nödvändigt att göra en ny bibelöversättning, annars förnekas en hel befolkning tillgång till Guds ord.

ATT ÖVERSÄTTA BIBELN till nyanja hjälper också dem som endast har grundläggande färdigheter i att läsa och skriva. Det hjälper också till att bevara det lokala språket och kulturen.

– Och inte bara det, eftersom Bibeln översätts lokalt betyder det att det finns en känsla bland lokalbefolkningen är att de äger sin bibel, något de kommer att finna stolthet i, tillägger Gift.

Han säger att Nya testamentet på nyanja helst skulle ha varit klar i går. Varje gång Gift får frågan om hur det går motiverar det honom att fortsätta, men det krävs resurser för översättning och distribution.

– Vi behöver också kunna rekrytera några fler översättare så att Gamla testamentet kan översättas snarast, berättar Gift.

I BÖRJAN AV bibelöversättningsprojektet brukade översättarteamet träffas på översättningskontoret i Katete, cirka 450 km öster om Lusaka.

– Pandemins restriktioner medförde stora svårigheter, men trots det har vi fortsatt arbetet med hjälp av teknologins under. Varje medlem i teamet fortsätter att delta och bidra till projektet på distans, och översättningen kontrolleras genom modern teknologi, videokonferenser över internet, e-post och telefon, berättar Gift.

– Vi har dock en del praktiska problem. Våra datorer är gamla och strular mycket, och det sinkar våra onlinemöten och skrivandet. Vi skulle bli mycket glada om vi kunde få köpa nya datorer för att göra vårt arbete mer effektivt. Vi har också problem

med osäkra internetuppkopplingar och återkommande strömavbrott. Men äntligen har vi fått tag på bränsle till generatoren som ser till att arbetet kan fortsätta vid strömavbrott, i alla fall på kontoret, säger Gift.

PRISET PÅ BRÄNSLE i Zambia är bland de högsta i området. Det är också dyrt med vattenrening och mat, eftersom transportkostnaderna drivs upp av bränslepriserna. Gift beskriver Zambia som ett tredje världens land beläget mellan centrala och södra Afrika, helt utan kust. Levnadskostnaderna är höga: majoriteten av de fattiga lever på mindre än en dollar och ett mål om dagen.

– Först var det polio och malaria, sedan hiv och aids, och nu covid-19. Alla dessa sjukdomar fortsätter att slå hårt mot Zambias samhälle, säger Gift.

Den arbetsföra delen av befolkningen har sjunkit i antal. Besöker man landet ser man få äldre i gatuvimlet, befolkningen består mest av unga och medelålders.

– Bibelprojektet må vara dyrt, men vi finner tröst och uppmuntran i tanken på en användarvänlig bibel som når händerna på en längtande läsare, en som kanske har fått hoppa av sina studier men nu ändå kan läsa Guds ord på sitt eget språk, utan att behöva någon ordbok, säger Gift och drömer framåt.

Ge Bibeln vidare!

Swish 900 62 63
Bg 900-62 63

Sakarja och Nahum återfunna i Skräckens grotta

Tisdagen den 16 mars tillkännagav Israel Antiquities Authority (IAA) att arkeologer nyligen gjort ett historiskt fynd av flera fragment av bibeltext i en grotta cirka 40 km söder om Jerusalem. Grottan som kallas Cave of Horror – Skräckens grotta – var känd sedan tidigare men är extremt otillgängligt belägen på en klippvägg i en ravin som heter Nahal Hever. Utgrävningar gjordes av arkeologen Yohanan Aharoni på 1960-talet. Redan då konstaterades det att grottan användes under det judiska upproret mot romarna på 130-talet e.Kr.

TEXT: MIKAEL WINNINGE, DOCENT OCH ÖVERSÄTTNINGSDIREKTÖR

UNDER DET SÅ kallade Bar Kochbaupproret utkämpades ett slags gerillakrig mot romarna. Ambitionen vara att återta kontrollen över Jerusalem, bygga upp templet och upprätta ett messianskt styre. Både i den första och den nyligen genomförda utgrävningen har man funnit pilspetsar och judiska mynt från upproret. En intressant detalj är att några av mynten är romerska mynt som präglats om med judiska kultsymboler som harpa och dadelpalm.

VID DEN FÖRSTA utgrävningen fann man nio större fragment av Tolvprofetboken skrivna på grekiska. Nu har ytterligare ett par dussin fragment hittats. De härrör av allt att döma från samma skriftrulle som de tidigare fynden. Texterna i de nya fynden kommer från profeterna Sakarja och Nahum. Tack vare att texterna har återfunnits av arkeologer har de omedelbart kunnat föras till Jerusalem för konservering och analys. Något sådant har inte hänt på 60 år, eftersom många fynd har dykt upp via svarta marknaden efter att lycksökare har plundrat grottor och fyndplatser. Genom analys med kol-14-metoden har forskarna

kunnat verifiera att pergamenten är cirka 1900 år gamla. Den paleografiska analysen ger vid handen att skrivstilen är äldre, vilket tyder på att de som skrev texten ville bevara en äldre stil från de förlagor de sannolikt kopierade.

HITTILLS HAR CIRKA elva rader kunnat rekonstrueras. I detta material återfinns Sakarja 8:16–17 och Nahum 1:5–6. Notabelt är att texterna är skrivna på grekiska. Så till vida skiljer sig dessa fynd från Dödahavsrollarna, som i huvudsak består av texter på hebreiska och arameiska. Tiderna för placeringen i grottorna skiljer sig också med minst 65 år. I alla händelser är det nya fyndet ett ytterligare belägg för att grekiska användes av judar också i Judeen. Översättningen av den hebreiska bibeln till grekiska förknippas i allmänhet med Alexandria under 100-talet f.Kr (eller möjligen ännu tidigare). Faktum är att det gjordes flera översättningar av den hebreiska bibeln till grekiska, men Septuaginta (LXX) är den mest kända. En omständighet som enligt de hittills inblandade forskarna gör de nya fynden extra intressanta är att de i

vissa avseenden avviker både från den så kallade masoretiska hebreiska texttraditionen och från LXX. Det visar att fixeringen av den exakta lydelsen av bibeltexten inte var genomförd på 100-talet e.Kr. Kanhända är detta den viktigaste lärdomen att dra utifrån den rikedom av bibelmanuskript som återfunnits både vid Döda havet och i andra delar av öknen i Judeen.

EN INTRESSANT DETALJ som tillkännagivits är att gudsnamnet, tetragrammet יהוה, är skrivet med paleohebreiska bokstäver till och med i detta grekiska manuskript. Det vittnar om den vördnad som kändes inför gudsnamnet, vilket inte ens fick uttalas högt. Som forskare ser jag fram emot att få tillgång till texterna som sådana, för att kunna detaljstudera de läsarter, det vill säga varianter, av bibeltexten som detta fynd vittnar om. Vem vet, en framtida nyöversättning av Gamla testamentet kanske kan dra nytta av detta fynd.

Bakgrundsbild: Ein Gedi naturreservat med sina klippor och grottor.

FOTO: ELI LEVIT/UNSPLASH

Sakarja 8:16–17 enligt textfynden

Ett av textfynden, bestående av ett par sammanhängande fragment, innehåller delar av en grekisk översättning av Sak 8:16–17. Hittills har bara en bild av texten gjorts tillgänglig. Delar av texten går att läsa även med utgångspunkt från bilden.

– Men det ska sägas att en säker återgivning av bokstäver som är otydliga eller bara delvis bevarade rent fysiskt kräver ett närstudium av fragmenten som sådana, menar

Mikael Winnige. Inte desto mindre finns det ett värde i att göra en preliminär analys av texten och de läsarter (textvarianter) som finns belagda i detta fynd.

Nedan följer en transkription rad för rad av de delar av texten som Mikael har kunnat urskilja med hjälp av fotografiet från *Israel Antiquities Authority*. Text inom klammer går inte att uttyda med säkerhet. Klammer med tre punkter markerar stäl-

len där text antingen ursprungligen har funnits innan manuskriptet gick sönder eller ställen där texten inte kan läsas utan närmare undersökning. De ord som det går att utläsa har Mikael översatt och försett med kommenterande noter.

[...]

[...] N [...]

ON [...] AL

[...] EI[RĒ]NIKON [...]

TA[IS] [P]LA[T]E[...]IS

ANĒR [TH...] KA

[...]SION AUTOU

EN TAIS KA

[...]

O [...] PAN

”fredlig”/”fridsam”¹

”gat[or]na”²

”man”³

”[nä]stan sin”⁴

”i hjär[tana era]”⁵

De tre sista bokstäverna är pan.⁶

FOTO: SHAI HALEVI, ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY

Noter

¹ Detta adjektiv är sannolikt attribut till ordet ”dom”, *krima*, ett ord som dock inte går att utläsa av fragmentet. I den hebreiska texten talas det om ”fredens dom”. På grekiska blir det en ”fredlig dom” eller ”fridsam dom”.

² I Septuaginta, LXX, den mest kända grekiska översättningen av den hebreiska bibeln, står det *tais pylais hēmōn*, ”era portar”, men i fragmentet verkar det stå *tais plateiais*, ”gatorna”. På detta ställe överensstämmer prepositionsuttrycket i LXX med hebreiskan, ”i era portar”, medan fragmentet från Nahal Hever förmodligen haft uttrycket ”på gatorna”. Detta är ett viktigt belägg för omständigheten att den exakta texttydelsen inte var fixerad vid denna tid. Antagligen är läsarten ”portar” ursprungligare, eftersom det var i stadporten många rättsliga ärenden avgjordes i gammal tid. En djärv gissning kunde vara att stadspor-

ten som arena för domslut var överspelad efter romarnas förstöring av Jerusalems tempel, murar och portar år 70 e.Kr. Kanske speglar föreliggande grekiska översättning tiden mellan år 70 och Bar Kochbas upproret 132–135 e.Kr.

³ Sannolikt är ordet ”man” följt av bestämd artikel femininum singularis ackusativ och därefter början av ordet *ka[kian]*, ”det onda”. Radens första ord ”man” utgör en skillnad jämfört med översättningen i LXX, där det i stället för ”man” står ”var och en” (mer idiomatiskt). Ordvalet ”man” är en ordagrann översättning från hebreiskan.

⁴ Här står det med all säkerhet ”sin nästa” (omvänd ordföljd på svenska), vilket överensstämmer med formuleringen såväl i den hebreiska texten som i LXX. Den underliggande hebreiska formuleringen lyder

ordagrann: ”En man ska inte planera det onda mot sin nästa.” Det grekiska fragmentet från Nahal Hever ligger i denna formulering uppenbarligen mycket nära hebreiskan.

⁵ Även om bara de två första bokstäverna i det grekiska ordet ”hjärtana” finns bevarade, *ka[rdaia]*, föregås ordet av prepositionen ”i” och förväntad bestämd artikel. Här stämmer texten både med hebreiskan och med LXX. Det handlar om att inte planera det onda i sina hjärtan, det vill säga i sina tankar. På detta ställe är översättningen i Bibel 2000 tämligen fri (”Tänk inte ut onda planer mot varandra”).

⁶ Dessa bokstäver skulle kunna ingå i det grekiska ordet *panta*, ”allt”, som ingår i formuleringen ”allt sådant hatar jag”.

Expedition NT 2026 har börjat

Svenska Bibelsällskapet publicerar nu i bokform resultatet av pilotprojektet med nyöversättning av Markusevangeliet, Filippobrevet och Första Johannesbrevet. Under resans gång har Bibelsällskapets styrelse beslutat att hela Nya testamentet ska översättas till 2026, då det kommer att vara 500 år sedan NT kom ut på svenska för första gången. I denna artikel berättar översättningsdirektor Mikael Winninge om vad som kommer att ske under de kommande fem åren.

TEXT: MIKAEL WINNINGE, DOCENT OCH ÖVERSÄTTNINGSDIREKTOR

ATT FINNA RATIONELLA och fungerande arbetsformer är avgörande i alla slags projekt som bygger på lagarbete. Genom historien finns det många exempel på att enskilda individer har översatt Bibeln på egen hand. Det kan i bästa fall bli ett innehållsligt och stilistiskt konsekvent genomfört arbete. Svårigheten är att översättning av Bibeln är en krävande vetenskaplig utmaning på flera nivåer och att texterna sinsemellan är väldigt olika i fråga om både form och innehåll. Det behövs därför flera olika kompetenser för att genomföra ett lyckat projekt. Av den anledningen utförs numera de flesta bibelöversättningar av kommissioner eller team med en lämplig sammansättning av personer med olika erforderade specialiteter. Så blir det också i expedition NT 2026 som nu har börjat.

FAKTUM ÄR ATT 17 procent av NT redan har översatts. I samband med att Bibelsällskapet fyllde 200 år publicerades provöversättningen *När tiden var inne ...* (2015) innehållande Lukasevangeliet 9–19 och Galaterbrevet. Och nu utges *Här börjar evangeliet* (2021) med pilotöversättning

av Markusevangeliet, Filippobrevet och Första Johannesbrevet. Inga av dessa översättningar är slutgiltiga men delar i den process som ska leda fram till NT 2026. Provöversättningen 2015 hade ett större mått av frihet när det gäller direktiven och färre steg i översättningsprocessen. Under arbetet med pilotöversättningen har en arbetsmodell med fler steg och ytterligare kvalitetssäkring prövats ut. Dessutom har principerna för översättningen bearbetats och preciserats. Ambitionen att texten ska kunna fungera både liturgiskt och litterärt har inneburit att kraven på noggranna och balanserade avvägningar har ökat.

EN GIVEN UTGÅNGSPUNKT är att översättningen ska bygga på ett gediget bibelvetenskapligt grundarbete. Det handlar bland annat om att ta hänsyn till den senaste forskningen rörande bedömningen och värderingen av handskrifternas olika läsarter. Det handlar också om att göra rimliga historiska tolkningar av de miljöer och sammanhang de nytestamentliga författarna levde och verkade i. De senaste decenniernas forskning har bidragit med

ny kunskap om hur mångfacetterad judendomen var vid vår tideräknings början och hur Jesurörelsen gav upphov till flera grupper med varierande ideologi och praxis. Så småningom kom flertalet av dessa grupper att betecknas som kristna i den grekisk-romerska världen. En ny bibelöversättning måste göra rättvisa åt de varierande nytestamentliga miljöerna. Det är värt att betona att de nytestamentliga texterna vittnar om hur Paulus och evangelieförfattarna i backspeglarna uppfattade och förklarade innebörden av vad Jesus gjort och sagt samt hur de tolkade hans död och uppståndelse.

AVGÖRANDE I översättningsarbetet blir de principer som styrelsen fattat beslut om. Här följer en kort och fri sammanfattning av de högst rangordnade principerna. (1) Svenskan ska vara av god kvalitet och ha en idiomatisk, begriplig, naturlig och nutida språkdräkt. (2) När ett grekiskt ord kan återges med samma svenska ord på olika ställen utan att svenskan blir onaturlig eller saken obegriplig, bör så ske. Det gäller särskilt centrala teologiska begrepp och nytestamentliga nyckelord. (3) Dåtida föreställningar och seder bör komma till uttryck i översättningen, utan att nutidsanpassas. (4) Inkluderande språk bör eftersträvas i de fall det inte på ett avgörande sätt osynliggör kulturella skillnader mellan biblisk tid och nutida Sverige. (5) Det bibliska bildspråket bör bevaras där det är möjligt. Hänsyn kan tas till etablerat bibliskt bildspråk i svensk översättningstradition. (6) Rytmer och olika

retoriska drag i en text har viktiga kommunikativa funktioner. Därför kan textens form ibland vara angelägnare att efterlikna än den grammatiska strukturen.

I FÖREGÅENDE NUMMER av tidningen Bibel (nr 1, 2021, s 11) gav jag några exempel på hur arbetet med pilotöversättningen har inneburit en utmaning att återge centrala termer och begrepp i grundtexten så konsekvent som möjligt samtidigt som den språkliga strukturen och bildspråket utifrån den överordnade principen måste styras av svenskans förutsättningar.

För att översättningen ska bli bra är det viktigt att ha en genomtänkt och tydlig struktur i arbetsprocessen. Vi talar i sammanhanget om textflöde, det vill säga de stadier texten ska genomgå på vägen från första utkast till fastställd lydelse. Texten ska passera fem nivåer i processen. Den första nivån utgörs av primäröversättarens första utkast från grekiska till svenska. Vid ett par dagars seminarium diskuteras problem och lösningar med övriga översättare, stilister och konsulter. Redaktionskommittén sammanställer synpunkterna och ger vägledning inför nästa vända. Den andra nivån uppnås när primäröversättaren levererar sitt andra utkast av samma text. Därefter vidtar redaktionskommitténs noggranna och detaljerade interna granskning och bearbetning av texten, ord för ord och vers för vers. Med det kommer texten till nivå 3. Då sker en systematisk extern granskning genom att konsulter med olika expertkompetenser granskar texten mot

bakgrund av särskilda frågeställningar och problem som behöver belysas ytterligare. Med utgångspunkt i de förslag som framkommer bearbetar redaktionskommittén texten ännu en gång. Därmed är texten på nivå 4. Det innebär nätpublicering av ett urval texter. Ett antal referensgrupper får i uppdrag att läsa, pröva och bedöma texterna med tanke på några viktiga målgrupper. Allmänheten bereds också tillfälle att inkomma med synpunkter. Minst en offentlig översättningskonferens anordnas. När tillräckligt mycket respons inkommit bedömer redaktionskommittén vilka justeringar av texten som erfordras. Slutligen når så översättningen nivå 5. I samband med det anordnas seminarier med utvalda medarbetare, där återstående avvägningar och justeringar kan göras. Efter att redaktionskommittén fört in aktuella ändringar får Bibelsällskapets styrelses översättningsråd granska och bedöma texten och göra ett underlag till beslut om godkännande av texten, som tillställs styrelsen.

Bilden nedan är från ett virtuellt upptaktsmöte den 26 april 2021 med primäröversättare och redaktionskommitté i projekt NT 2026. Uppifrån från vänster: Linda Joelsson, Mikael Winninge, Rikard Roitto, Jonas Holmstrand, Bim O'Reilly, Mikael Tellbe, Alva Dahl, Aili Lundmark, Anders Göransson, Dan Nässelqvist, Lisa Buratti.

Lära sig läsa och skriva – så att Bibeln blir tillgänglig på riktigt

Svenska Bibelsällskapets uppdrag är att göra Bibeln översatt, känd, spridd och använd i Sverige och internationellt. Men för att Bibeln ska kunna användas, måste människor kunna läsa. En bibelöversättning blir inte tillgänglig förrän detta är ett faktum.

Läs- och skrivprojekt är en viktig del av bibelsällskapens uppdrag i världen, en integrerad del av UBS strategi. Detta då man ser att läskunnighet verkar som en bro mellan bibelöversättning och bibelengagemang. Människors förmåga att läsa gör arbetet med att översätta Bibeln meningsfullt.

Svenska Bibelsällskapet stöder, med hjälp av Sida-medel, Ghanas bibelsällskap i ett läs- och skrivprojekt bland de esahie- och gurune-talande i landet. Endast 20 procent av de vuxna befolkningarna kan läsa och skriva. Projektet drog igång på allvar september 2020, och 3 000 kvinnor, män och barn ska utbildas, inte bara i läskunnighet, utan också i livkunskap, yrkesfärdigheter och frågor angående hälsa, klimat och samhälle.

Allt detta gör att människor kommer att kunna läsa Guds ord samtidigt som de får förutsättningar att ta sig ur fattigdomen.

FOTO: WILLIAM OWUSU ANSERE

Fest!

15 november 2020 lanserades Bibeln på esahie för första gången. Tack vare att Bibeln översattes fick de esahietalande också ett skriftspråk.

För gurune-folket pågår just nu en översättning av NT. Men glädjen kan inte bli fullkomlig förrän de kan läsa den.

Öväntat engagemang

Huvudmålgruppen för projektet var vuxna, men även barn uppmuntrades till att delta. Dock har det visat sig att barnen har en sådan kunskapsörst att hälften av alla elever är mellan 10 och 15 år. Många av barnen går sedan hem och undervisar sina föräldrar. Detta oväntade resultat har gjort att projektet når många fler än vad som står på papperet.

FOTO: RONALD NETTEY

FOTO: BIBLE SOCIETY OF GHANA

Examen!

De första 50 klasserna, cirka 1 500 esahie- och gurune-talande, är snart färdiga för sin examen. Nu kommer de att erbjudas att fortsätta i bibelstudie-klasser, vidareutbildning i yrkeskunskap med mera. Bibelsällskapet i Ghana fortsätter projektet med att starta upp klasser i nya esahie- och gurune-talande områden, med stöd från Svenska Bibelsällskapet.

1946–2021

– 75 år av bibel- fokuserat samarbete

United Bible Societies

En dag i maj 1946. Mindre än ett år har gått sedan den mest destruktiva globala konflikten i mänsklighetens historia tog slut. Representanter från bibelsällskap i 13 länder samlas på konferenscentret Elfinward i Haywards Heath, England. Med sig i bagaget har de en starkare övertygelse än någonsin om att "världen behöver Guds Ord". Så påbörjas bildandet av en global bibelrörelse—United Bible Societies..

Deltagarna – var och en med egna traumatiska erfarenheter från kriget – var fast beslutna att arbeta tillsammans, "så att alla de krafter vi uppåddar i denna nödens tid må vara i samarbete med andra bibelsällskap, för att vi skall kunna möta de behov vi står inför och taga tillfället i akt att förse den sönderslagna världen med Ordet av Liv och Kraft".

ÄNDA SEDAN GRUNDANDET av det första bibelsällskapet år 1804 har aktiviteten blomstrat. I slutet av 1800-talet hade ett helt nätverk av organisationer och föreningar sprungit upp världen över, alla med målet att placera Bibeln i folks händer och hjärtan. Men detta arbete utfördes och organiserades oftast av enskilda bibelsällskap.

Under 1930-talet togs det största steget mot ett större samarbete. Nederländska bibelsällskapet tog tillfället i akt att under sitt 125-årsjubileum i juli 1939 anordna en konferens till vilken de bjöd in flera andra bibelsällskap till samtal om ett globalt samarbete.

"Timman har slagit för samarbete," slog John Mott från det amerikanska bibelsällskapet fast. "Om vi försöker stå ensamma utarmar vi bara oss själva."

Men de globala händelser som kom att ske satte stopp för den nyuppkomna samarbetsviljan. Bara fem dagar efter att konferensen hade avslutats marscherade 1,5 miljoner tyska trupper in i Polen, och andra världskriget var därmed ett faktum.

UNDER KRIGET KOM ibland nyheter om målmedvetna bibelutdelningar och produktioner. Bibelsällskapen mötte svåra utmaningar då konflikterna påverkade möjligheterna att trycka och sprida Bibeln och även finansieringen som skulle möjliggöra detta. Några bibelsällskap lyckades ändå tillhandahålla biblar, och bibeldelar, mitt under brinnande världskrig.

Dr. Hanns Lilje, som sedan kom att representera Tyskland under konferensen på Elfinward, sattes i fängelse i Nürnberg. Han hölls i enskilt förvar, och till och med hans egen bibel togs ifrån honom. Men han mindes texten så väl att han ändå fann tröst i Guds ord. "Vi styrktes av tanken på att Guds Ord inte är fjättrat,"

reflekterade han. "Vi vet att det finns ett ljus och ett hopp – Guds Ord som fortsätter att leda oss mot framtiden."

BIBELSÄLLSKAPENS ERFARENHETER FRÅN krigsåren gjorde dem bara än mer beslutna att samarbeta. När stridigheterna väl hade upphört samlades de på Elfinward. Från en värld i ruiner och förändring kom ett hopp om vad som är möjligt för dem som troget står i Guds tjänst, men också en realism inför storleken på de utmaningar som väntade. Utmaningar som det var bäst att ta sig an tillsammans.

"Det finns inte mycket hopp i världen", anmärkte biskop Eivind Berggrav från Norge, som hade tillbringat mycket av krigstiden i isolerad fångenskap, "men det finns makalöst mycket hopp i Bibeln".

75 ÅR SENARE uppfylls människors behov av Bibeln världen över fortfarande av en gemensam strävan i ett gemensamt uppdrag – en mission som bygger på ett arv av trofasthet, uppoffringar och samarbete. Från de 13 länder som ursprungligen samlades på Elfinward har det nu blivit cirka 150 olika bibelsällskap aktiva i 240 länder och territorier, för att göra Bibelns livgivande ord tillgängligt för alla. Det är denna globala öppna dörr som har väglett uppdraget och visionen av bibelsällskap som arbetar tillsammans som gemenskapen United Bible Societies under de senaste 75 åren.

Delegaterna vid konferensen på Elfinward, Haywards Heath, England, den 6–9 maj 1946, då United Bible Societies grundades.

Sommarkryss

						Under jorden	Hell dig!	NT på latin	Fjäll	Etna Engelsk fotboll		Stor katt på latin	"Eller" i SMS
						Språk-ljud							
						Moder till alla				Nöt			Karls-sons
							Stöd-grupp		Ihålig & böjd	Kallad		Märker ut skydd	
Beving-ade		Blånger	50	Liten profet	Hade Hagar	Ger mat						Kutcher	
						Del två			Går det ...		Robot		
			Berättelse					En gud	Andreas kors				
			Ode										
Ökänd stad						För-enade stater			Först och sist			Ej VT	
Kung									Bil från Filippi-nerna			Chai	
Sarajs hem									Ton				
		Fluor		Kalium	Biblisk damm							Djur i ost	
Med ring													

KORSORDSMÅKARE: ANDERS GÖRANZON

Vad står i de gula fälten?

Mejla svaret till **tavling@bibeln.se** eller fyll i talongen, senast **20 augusti**.

Märk kuvert eller mejl med "Bibelkrysset". Skriv vad du önskar dig för vinst av alternativen nedan. Vi drar sju vinnare bland dem som skickat in rätt lösning. Glad sommar!

Välj ett alternativ nedan. Om jag vinner önskar jag mig:

- ☐ En fin bibel (Bibel 2000), Bibelsällskapets egen utgåva
- ☐ Presentboken "Var dag med Psaltaren", ett citat för varje dag i ett år
- ☐ "Mer levande med åren" av Patricia Tudor-Sandahl
- ☐ Två barnböcker med fyra berättelser, för 3-6 år

Klipp ur och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Box 1235
751 42 Uppsala

Namn

Adress

Postnr..... Ort.....

Tfn..... Mobil.....

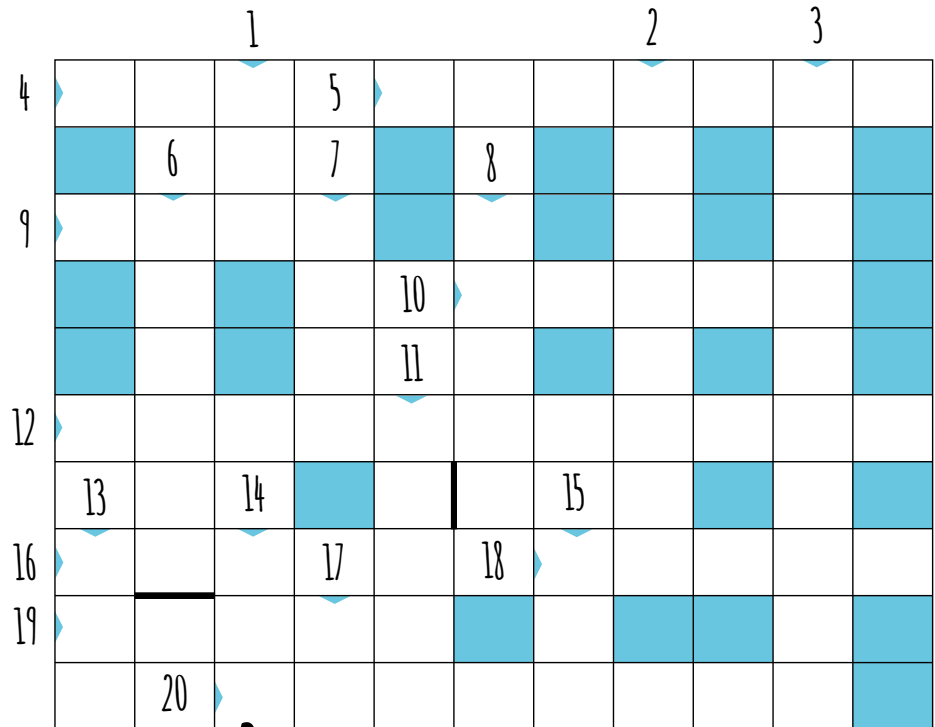
Mejl

Knep och

LODRÄTT

1. I Jerusalems tempel var det allra heligaste utformat som en ..., som en tärning.
2. Den som följer Jesus är hans ...
3. Glatt budskap på grekiska.
6. Världens mest lästa bok.
7. "Sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få ... det andra också." Matt 6:33
8. "När lärjungarna for över till andra sidan sjön hade de ... att ta med sig bröd." Matt 16:5
11. "Slår någon dig på ena kinden, så vänd också fram den ..." Luk 6:29
13. "Därför skall en man lämna sin far och sin mor för att leva med sin hustru, och de två skall bli ..." Matt 19:5
14. Noah byggde en stor båt, som kallas ...
15. Roligt rackartyg och bror till Us. 1 Mos 22:21
17. Träd som ofta växer där det är fuktigt.

VÅGRÄTT

4. Vännerna till en lam man tog sönder ett... för att han skulle möta Jesus.
5. "Så älskade Gud ... att han gav den sin ende son." Joh 3:16
9. Svenskt pop-band och pappa på Jesu modersmål arameiska.
10. Daniel kastades i en ...-grop.
12. Bibeln delas in i gamla och nya ...
16. Motsats till att splittra.
18. När Jesus låg i krubban var han en ...
19. "Gud själv skall vara hos dem, och han skall torka alla ... från deras ögon." Upp 21:4
20. Bibeläventyret görs enbart i skolornas ...

Vinn!

"MÅLARBOK GENOM GAMLA TESTAMENTET"

Klipp ur krysset och sänd till:

Bibelsällskapet, Box 1235, 751 42 Uppsala eller mejla en bild av krysset till: tavling@bibeln.se senast **20 augusti**. Märk kuvert eller mejl med "Barnkrysset". Skriv också namn, adress och ålder. Vi drar tre vinnare bland dem som skickat in rätt lösning. Vinst: *Målarbok genom Gamla testamentet* eller ett presentkort på 50:- i bibelbutiken.se.

BIBELREBUS

Hur lyder bibelordet?

Svaret hittar du om du vänder tidningen upp och ner.

Rebusvar: I begynnelsen skapade Gud himmel och jord

Lärande om Bibeln *utanför kyrkans väggar*

FOTO: CARLA KARLSSON

I januari 2021 deltog 150 instruktörer och andra intresserade i Bibeläventyrets digitala fortbildningsdag med temat *Lärande om Bibeln utanför kyrkans väggar*.

SVENSKA BIBELSÄLLSKAPETS ordförande, biskop Åke Bonnier, berättade om sin personliga resa med Bibeln. Han utvecklade tankar kring vilken typ av bok Bibeln är och på vilket sätt vi kan läsa Bibeln för att få uppleva Guds tilltal i våra liv.

KYRKOHERDE PETER Strömmer tog med deltagarna på en digital resa i Martin Luthers fotspår. Det handlade mycket om på vilket sätt Bibeln var grundläggande för

Luther och vad vi i dag kan lära oss av hans pedagogik.

BÅDA TALARNA konstaterade att Bibeläventyret är ett bra exempel på lärande om Bibeln utanför kyrkans väggar. Deltagarna efterlyste fler liknande fortbildningsdagar. Det kommer!

Nödlösning blev succé

Den nya versionen av Bibeläventyret för Gamla testamentet lanserades i februari. Pandemin gjorde att instruktörernas omskolning behövde bli digital, men den digitala nödlösningen blev dock en succé. På ett par månader hade cirka 500 instruktörer lärt sig den nya versionen. Många instruktörer som tidigare inte kommit igång deltog och har nu beställt skolmaterial.

– Fortbildningarna fortsätter, och vi får glada tillrop från instruktörerna efter fortbildningen och efter att de varit i skolan, berättar Andreas Hultsten som är nationell ledare för Bibeläventyret.

Exempel på de glada tillropen är: "Jag har alltid älskat Bibeläventyret, men några saker har skavt lite. Nu är de sakerna borta, och jag längtar efter att göra Bibeläventyr igen." "Det är något speciellt som händer när eleverna klistrar fast berättarbilderna steg för steg på den röda tråden. Det är en pedagogisk fullträff."

Illustrationerna av Rut och Samuel är två av de nya berättarbilderna för Bibeläventyret. Bilderna är skapade av illustratören Anders Parsmo.

FOTO: JOLOF BRANDT

Bibeläventyret till nordsamiska barn

Kiruna pastorat har tre minoritetsspråk som officiella språk tillsammans med svenska: finska, nordsamiska och meänkieli. Bibeläventyret finns på meänkieli sedan 2011. Tänk om det kunde få översättas till nordsamiska också? När Bibeln på nordsamiska lanserades 2019 började tanken spira.

I november 2020 samlades representanter från Luleå stift, meänkieliprojektet, Bibeläventyret och Kiruna pastorat till ett möte. Resultatet blev att Kiruna pastorat ställde sig positivt till projektet och nu är i startgroparna med översättningsarbetet med kyrkoherde Lena Tjärnberg och diakon Monica Nutti Blind i spetsen.

Att erbjuda mellanstadiebarn Bibeläventyret på nordsamiska är viktigt och välkommet.

Bible 2020 – Guds tajmning i en mobilapp

– Det blev ett år utan like, men när vi nådde fram till slutet av bibelläsningens plan *Bible 2020* var det med hjärtan fulla av tacksamhet mot Gud för den globala gemenskap som troget lät löftet om Ordet genljuda världen över.

Detta menar Elaine Duncan, generalsekreterare i det skotska bibelsällskapet och ordförande i UBS. Hon talar om vad mobilappen *Bible 2020* har fått betyda för människor.

I appen lägger användarna upp filmklipp när de läser dagens bibelord högt. Ingen kunde ana vilken betydelse den skulle få när den lanserades i januari 2020. Sedan slog pandemin till.

Under året delades *Bible 2020*-läsningar över fem miljoner gånger. Närapå 240 000 människor gick med i den globala gemenskap som läste Bibeln högt. 35 000 videor spelades in och lades upp i appen. Bibelläsningens plan användes i 136 länder, med 1 650 bibelöversättningar på 1 302 språk.

Vittnesbörd från hela världen berättar både om glädjen i att använda Bibeln och om

vilken tröst det gett att kunna läsa tillsammans under en så svår tid.

Bible 2020 blev också en väg in i lärjungaskap, då den på ett nytt sätt gjorde Bibeln tillgänglig och därmed öppnade en ny möjlighet att växa i tron genom daglig bibelläsning. Bibelsällskapet i Costa Rica berättar om Olger som aldrig hade läst Bibeln eller gått i kyrkan. När en vän till honom lade upp ett inlägg på Facebook där hon skrev att hon tänkte läsa Bibeln genom appen ringde han upp henne och sa att han aldrig hade läst Bibeln förr men gärna skulle vilja prova genom *Bible 2020*.

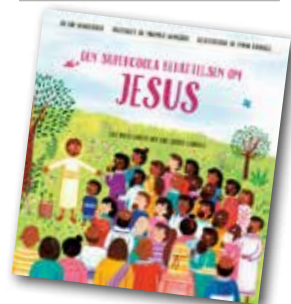
Till en början blev han retad av andra vänner då han läste Bibeln och lade upp en video varje dag. Men när vännerna såg att han förändrats sade han: – Det är Bibelns förtjänst!

Materialtips

HÄR BÖRJAR EVANGELIET

Bibelsällskapets pilotöversättning av Markusevangeliet, Filipperbrevet och Första Johannesbrevet. Förhandsbeställning. Leverans i juni. 149 kr/st

SUPERCOOLA BERÄTTELSEN OM JESUS

Med roliga texter på rim får barnen lära känna Jesus. Utmärkt utdelningshäfte för barngrupper. 20 kr/st

Vi har även gratis bibelmaterial för församlingar. Ring 018-18 63 30 för tips.

Upphovsmän till Bibel 2000 ur tiden

I MITTEN AV förra året lämnade Christer Åsberg det här livet. Han var Bibelkommissionens sekreterare hela dess tid och gjorde en stor och bestående insats. Han fick uppskattning på många sätt, bland annat som hedersdoktor i teologi och professor till namnet.

PER BLOCK, som avled i början av detta år, var en av översättarna till NT81 och huvudansvarig för noter och uppslagsdel. Sedan 1986 var han huvudöversättare av GT:s apokryfer. Därefter fortsatte Per Block som hebraist i arbetet med GT. Han stod också för uppslagsdelen i Bibel 2000. Han blev hedersdoktor i teologi.

BERTIL ALBREKTSSON, död den 16 april i år, var professor i GT:s exegetik och kom som huvudöversättare i Bibelkommissionen att bära det yttersta ansvaret för det krävande arbetet med GT-översättningen. Uppgiften var att med de vetenskapliga landvinningar som gjorts, genom bland annat Dödahavsrullarna, översätta till naturlig, nutida svenska. När Bibel 2000 kom ut var den inte okritiserad, men sedd som en synnerligen väl genomförd översättning, kanske då den bästa. Bertil Albrektsson hade en stor del i detta historiskt viktiga arbete.

Jag önskar information eller material:

- ☐ Jag vill bli stödmedlem i Bibelsällskapet för
 - ☐ 200:- per år, eller ☐ 1 500:-, livslångt medlemskap
- ☐ Jag önskar läsplanen *Bibelläsning & Bön 2021*
- ☐ Jag vill få tidningen BIBEL 4 ggr/år
- ☐ Jag vill bli fast givare varje månad via autogiro
- ☐ Jag beställer folder om Bibeläventyret, antal: _____
- ☐ Jag önskar beställningsblad för gåvogram Högtid/Minne
- ☐ Jag önskar information kring att skriva testamente
- ☐ Jag beställer gratishäftet *Räkna stjärnorna* med 15 kända bibeltexter
- ☐ Jag beställer *Hitta rätt i Bibeln*, en hittlista med verstips

Klipp ut och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Box 1235
751 42 Uppsala

Namn _____

Adress _____

Postnr. _____ Ort _____

Tel. _____ Mob. _____

Mejl _____

Här kan du beställa information och material från Bibelbutiken.se

Andaktsserie av Charlotte Frycklund

Alla andaktsböcker i ett paket

1 Pris: 100 kr Artikelnr: 2652

2

Barn i Bibeln

Möten mellan raderna
I åtta andakter lyfter hon
barnens perspektiv. Illustr
av barn 5–14 år.

**Pris: 30 kr
Artikelnr: 2570**

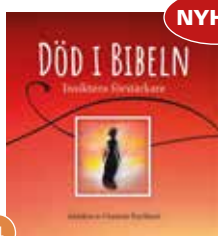

3

Djur i Bibeln

Oväntade medspelare
Tolv andakter om djurens
existens och vad de tillför.
Illustr av barn 5–15 år.

**Pris: 30 kr
Artikelnr: 2621**

4

Död i Bibeln

Insiktens förstärkare
Åtta andakter om dödsfallen i
Bibeln. Illustr av Liv Frycklund,
17 år.

**Pris: 30 kr
Artikelnr: 2622**

5

Änglar i Bibeln

Vitala budbärare
I åtta andakter lyfter hon
änglarnas perspektiv.
Illustr av barn 6–15 år.

**Pris: 30 kr
Artikelnr: 2623**

6

Krummeflorer

Kerstin Lindh Furås
En rolig och
avkopplande
målarbok med
tänkvärda texter
för vuxna.

**Pris: 89 kr
Artikelnr: 2625**

7

Levande ord

Målarbok med
bibelord från bland
annat Psaltaren.
Illustrationer
av Magdalena
Lindroos.

**Pris: 89 kr
Artikelnr: 2626**

8

Ditt ord i mitt hjärta

Maria Ahlriksson.
En självvårdande
andaktsbok när
vardagslivet
utmanar.

**Pris: 249 kr
Artikelnr: 2612**

9

Här börjar evangeliet

Pilotöversättningen
av Mark, Fil och 1
Joh. OBS: Förhands-
beställning. Kom-
mer i juni.

**Pris: 149 kr
Artikelnr: 2624**

10

Bibellinjen

Ett kortspel om
ordningen på
Bibels böcker. Ett
spel för familjen,
konfirmander,
söndagsskola m fl.

**Pris: 179 kr
Artikelnr: 2575**

11

Upptäckartärningar

Grunden för ett
bibelstudium – med
hjälp av två tärningar.
Symbolerna avgör
frågorna.

**Extrapris: 159 kr
Ordinäre pris: 198-kr
Artikelnr: 1877**

Se hela vårt utbud eller gör din beställning www.bibelbutiken.se • butik@bibeln.se • 018-18 63 30

Ja tack, jag beställer följande:

☐ 1 Frycklunds andaktsserie 100:-	☐ 9 Här börjar evangeliet 149:-
(Förhandsbeställning. Leverans i juni.)
☐ 2 Barn i Bibeln 30:-	☐ 10 Bibellinjen 179:-
☐ 3 Djur i Bibeln 30:-	☐ 11 Upptäckartärningar 159:-
☐ 4 Död i Bibeln 30:-	☐ 12 Utan västerländska ... 99:-
☐ 5 Änglar i Bibeln 30:-	☐ 13 Evas dotter 79:-
☐ 6 Krummeflorer 89:-	☐ 14 Mer levande med åren 229:-
☐ 7 Levande ord 89:-	☐ 15 Bibels kvinnor 189:-
☐ 8 Ditt ord i mitt hjärta 249:-	

Jag vill bidra till bibelarbetet med en gåva

☐ 50 kronor ☐ Valfritt belopp _____

Klipp ur och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Box 1235
751 42 Uppsala

Namn _____

Adress _____

Postnr _____ Ort _____

Tel _____ Mob _____

Mejl _____

Fraktkostnad och expeditonsavgift 60 kr tillkommer. Reservation för slutförsäljning. Talongen giltig till 2021-08-31
Du kan även beställa på www.bibelbutiken.se

Olika sätt att ge en gåva till Bibelsällskapets arbete.

PG 90 06 26-3
BG 900-62 63

KOLLEKT
Kontakta Lotta Ring
för info om ändamål.

AUTOGIRO
Bästa formen för
givande. Beställ talong
för avtal på 018-18 63 30
eller info@bibeln.se

TESTAMENTE
Beställ folder med tips
och råd.

SWISH
900 62 63

ONLINE
Skänk en gåva via
bibelbutik.se

Butiksföreståndaren Magnus tipsar om sommarläsning

Under semestern försöker jag alltid att läsa en bok. Dels för att det är avkopplande, naturligtvis. Men det kan också vara både lärorikt och berikande. Så här kommer några tips för dig som är ute efter en stund för dig själv.

UTAN VÄSTERLÄNSKA GLASÖGON

12

är en utmanande bok om hur kulturella skillnader kan ställa till det för oss. Det som var självklart när Bibels böcker skrevs är inte lika självklart för oss i dag, och här får vi många exempel på hur tokigt (och roligt) det kan bli.

Artikelnr 1841, 99 kr

13

EVAS DOTTER är en fantastiskt rörande och känslösam bok av författaren till *Ödehuset*. Den berörde mig djupt med sin drömska fantasyvärld, som har mycket att säga oss kristna i dag. En bok om helande och förlåtelse.

Artikelnr 2177, 79 kr

I MER LEVANDE MED ÅREN

14

skriver Patricia Tudor-Sandahl om modet att åldras ur ett existentiellt perspektiv, om att inte nöja sig med att leva på ytan av sig själv och om att bli sams med det motsägelsefulla inom oss människor.

Artikelnr 2591, 229 kr

15

Charlotte Frycklunds bok **BIBELS KVINNOR** är fylld av starka kvinnoporträtt. Med krispighet och värme skriver hon små texter om de bibliska kvinnorna – och märker hur de börjar att tala tillbaka.

Artikelnr 2699, 189 kr

Kalender

9 juni 10:00-11:00

Webbinarium om Bibeläventyret för intresserade. Andreas Hultsten berättar, visar och svarar på frågor. I samarbete med Bilda. Kostnadsfritt. Läs mer på bibelsallskapet.se eller via QR-koden till höger (*Bildas* hemsida).

Information och anmälan

Instruktörskurser för Bibeläventyret GT

30 augusti–2 september
Karlskoga folkhögskola, Karlskoga

20–23 september
Hjortsbergagården, Alvesta.

18-21 oktober
Piperska Lundsbrunn

11–12 november

Predikofortbildning. Anders Göranson medverkar. Åh stiftsgård, Göteborgs stift, Svenska kyrkan.

Boka Bibelsällskapet – nu även digitalt

Bibelsällskapets medarbetare kommer gärna på besök till församlingar och kyrkor för att dela med sig av sin entusiasm i program och föredrag.

Det finns även möjlighet att få ett digitalt besök, antingen live-sänt eller förinspelat. Läs mer på: bibelsallskapet.se/boka-bibelsallskapet

Det här är Svenska Bibelsällskapet: Svenska Bibelsällskapets uppdrag är att göra Bibeln översatt, känd, spridd och använd i Sverige och internationellt.

Visionen är att ständigt öppna nya möjligheter till möten mellan människor och Bibeln. Att översätta och sprida Bibeln och hjälpa människor i olika livssituationer och sammanhang att ta del av Bibels texter ingår därför i målsättningen för arbetet.

Vi är en ekumenisk ideell förening som leds av en styrelse och ett huvudmannaråd. Huvudmannarådet består av representanter för kyrkor och samfund i

Sverige, Svenska Akademien, Vitterhetsakademien och Ekumeniska rådet i Finland.

Svenska Bibelsällskapet är en del av en världsvid gemenskap av cirka 150 självständiga, nationella bibelsällskap förenade i United Bible Societies (UBS). Via UBS stödjer vi med hjälp av våra givare en rad internationella projekt som kretsar kring bibelöversättning, bibelspridning, mission och humanitära insatser. Vi drivs med hjälp av gåvor och har 90-konto.

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

BIBEL
SÄLLSKAPET

Att upptäcka Guds närhet i sorgen

Det är alls ingen överdrift att beskriva Job som Bibelns mästare i att klaga, skriver Dr Jutta Henner. Inte konstigt med tanke på hur hårda slag han fick genomlida.

TEXT: DR JUTTA HENNER, GENERALSEKRETERARE FÖR ÖSTERRIKISKA BIBELSÄLLSKAPET

Jobs bok fångade återigen min uppmärksamhet sent under våren 2020, när covid och den första nedstängningen slog mot världen. Jag fick höra om den smärtsamma och tragiska situation i vilken ett äldre par, vänner till Bibelsällskapet, befann sig i mitt i pandemin. Maken, som behövde viss omvårdnad efter en stroke, var tvungen att ta sig till sjukhuset för en rutinbehandling. Medan han var där bröt covid ut och hemtjänsten slutade arbeta, så han hänvisades till ett vårdhem. Efter 65 år som lyckligt gifta tvingades paret isär. Under flera veckor kunde de överhuvudtaget inte träffa varandra. Det var deras klagan som återförenade dem. Bara när maken låg för döden tilläts hans fru att för första gången komma till vårdhemmet för att träffa honom – genom en glasvägg. Sista gången de såg varandra var sorglig. Klagan blev ankans följeslagare. En begravning med endast fem deltagare, ensamheten vid hennes sida. Hon läste regelbundet i Jobs bok. Jobs klagan blev hennes klagan.

JOBS BOK HAR erbjudit ett omfattande utrymme för många som lider på grund av covid att identifiera sig själva i: hur kan de i en så desperat situation hålla fast vid tron? Relationer som brutits isär, att förlora perspektivet, sitt jobb, sin hälsa eller till och med dem man älskar har lett till tvivel och misströstan, till att även hoppet och tilliten gått förlorade. Det finns ingen annan bok i Bibeln som tar läsaren med på en så märkvärdig resa genom djupet av lidande och mörker.

UNDER DE SENASTE månaderna medan jag läste om Jobs bok drogs min uppmärksamhet också till Jobs tre vänner. De besöker honom, de sitter i tystnad och delar hans sorg. Sedan börjar de tala: de vet hur de ska förklara Jobs lidande och desperation. De försöker ge en mening till allt det förskräckliga Job har gått igenom. De ger Job skulden och gör honom till den skyldige för sitt lidande. Men de delar inte hans klagan.

JAG UNDRAR VAD som tyngde Job mest i denna svåra situation: lidandet han genomgick eller hur de välmenande orden från hans vänner lade sig ovanpå hans förtvivlan?

Job står mellan tro och tvivel. Det är bara på ett sätt han kan uttrycka vad han känner inför Gud: han klagar! Han går ännu längre: han anklagar Gud med stark röst. I sin klagan hoppas Job på någon sorts reaktion eller ett svar från Gud.

DET VERKAR SOM om Job är nära att också förlora sin Gud, den Gud som för honom har blivit en tyst och obegriplig Gud. Hans traditionella tro har skakats i sina grundvalar. Men till och med nu kastar Job sina upplevelser inför sin Gud. Bibelläsare vet att det tar mycket lång tid innan Gud bryter tystnaden – på ett annat sätt än det Job hade hoppats på. Gud förklarar sig inte. Gud svarar inte på några av Jobs frågor. Istället gör han raka motsatsen: Gud ställer många frågor till Job som inte kan besvaras och han visar sig på ett annat sätt än på det sätt Job lärt känna honom tidigare.

FÖRVÄNANSVÄRT NOG RÄCKER det för Job, bara att Gud talar ger honom tröst i hans förtvivlan. Alldeles i slutet av den märkvärdiga berättelsen om Job, en berättelse om en resa som på alla vis undersöker tron på djupet, medger Job (42:5): "Förr hade jag bara hört om dig, nu har jag sett dig med egna ögon." Job erkänner människans begränsningar i att föreställa sig Gud. Gud förhindrar inte det onda eller sorgen, men han finns där, till och med mitt i det mest oförklarliga lidandet.

UNDER MITT SENASTE telefonsamtal med den gamla änkan berättade hon för mig att hon efter flera månaders klagan hade funnit frid. Nu vet hon att Gud var med henne och hennes man även i deras sorgligaste stund. Och hon sade att Jobs bok, som hon tidigare tyckte var en konstig bok i Bibeln, hade blivit en värdefull följeslagare under denna mörka tid i livet. Hon bad mig att föra ut budskapet om Jobs bok till dem som befinner sig i lidande och förtvivlan.

FOTO: HAMISH BRUCE